

เอกสารประกอบการฝึกอบรม
เรื่อง การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

นางนวิมล วงศ์กุลวิจิตร นักวิชาการพัฒนาฝีมือแรงงานชำนาญการ

ฝ่ายพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานเลย

การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เนื้อหาสาระในบทนี้ กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน องค์ประกอบของวัตถุประสงค์การเรียนการสอน หลักการเขียนพฤติกรรม เงื่อนไขและมาตรฐานใน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน ความหมายของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ข้อคำนึงถึงในการเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน แนวทางในการเขียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอนจากการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องและงาน

วัตถุประสงค์การเรียนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นตัวกำหนด เป็นเครื่องชี้แนะว่าจะต้องทำอะไร ดังนั้นก่อนที่จะทำการสอนทุกครั้งจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียน ที่ชัดเจนเอาไว้ก่อนล่วงหน้า เพื่อเป็นหลักในการเตรียมบทเรียน

1. องค์ประกอบของวัตถุประสงค์การเรียน

วัตถุประสงค์การเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดกรอบหรือขอบเขตของ เนื้อหา วิธีการสอน สื่อการเรียนและการวัดและประเมินผลการสอน วัตถุประสงค์การเรียน จึงมีอาจกล่าวได้ว่า ในหัวข้อเรื่องระบบเครื่องปรับอากาศรถยนต์ว่า

- บอกส่วนประกอบได้
- บอกหน้าที่อุปกรณ์ได้

เพราะผู้สอนยังไม่ทราบว่าส่วนประกอบที่จะสอนนั้นมีอะไรบ้าง หรือให้บอกหน้าที่ของ อุปกรณ์ใดบ้าง หากแต่จะเขียนเสียใหม่ว่า บอกชื่อส่วนประกอบสำคัญ ๆ ในระบบเครื่องปรับอากาศที่ใช้ใน รถยนต์นั่งได้ก็น่าจะดูดีกว่า เพราะบอกว่าให้บอกชื่อส่วนประกอบที่สำคัญ ๆ เท่านั้น และเป็นระบบ เครื่องปรับอากาศที่ใช้ในรถยนต์ ซึ่งมีเงื่อนไขกำกับเอาไว้ด้วย

2. ส่วนประกอบของวัตถุประสงค์การเรียน

เราสามารถเขียนวัตถุประสงค์การเรียนให้ชัดเจนได้โดยให้มีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้

- (1) พฤติกรรม (Task or Behavior)
- (2) เงื่อนไข (Condition)
- (3) มาตรฐานหรือเกณฑ์ (Standard or Criteria)

ซึ่ง Task or Behavior เป็นพฤติกรรมที่สังเกตและวัดได้แสดงออกโดยผู้เรียน Condition เป็นเงื่อนไข หรือ ขอบเขตที่จะแสดงพฤติกรรมส่วน Standard or Criteria นั้น เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้

3. การระบุพฤติกรรม

พฤติกรรม (Behavior) เป็นการกระทำหรือการแสดงออกโดยบุคคล ซึ่งสามารถสังเกตและ วัดผลได้ พฤติกรรมที่เขียนระบุไว้ในวัตถุประสงค์จะต้องอ่านแล้วได้ใจความว่าแสดงพฤติกรรมอะไร ไม่ใช่ระบุ เฉพาะคำกริยาแสดงพฤติกรรม เช่น บอก อธิบาย จำแนก สรุป ฯลฯ เพราะว่าคำเหล่านี้แสดงเพียง ลักษณะ กริยาเท่านั้น

ตัวอย่าง (พฤติกรรม)

- (1) ปรับความตึงสายพานเครื่องปรับอากาศได้ (สังเกตเห็นพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ คำว่า “ปรับ” เป็นคำกริยาแสดงพฤติกรรม เท่านั้น แต่ทว่าข้อความทั้งประโยคเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังที่จะเกิดแก่ผู้เรียน)
- (2) ตั้งองศาไฟจุดระเบิดได้
- (3) ต่อวงจรไหมมีงไลท์เข้ากับเครื่องยนต์ได้

4. มาตรฐานหรือเกณฑ์

มาตรฐาน (Standard) ในที่นี้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ หมายความว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านเกณฑ์อันนี้แล้วสามารถจะเรียนต่อในเนื้อหาเรื่องราวถัดไปหรือใช้ในการปฏิบัติงานขั้นต่ำได้ มาตรฐานหรือเกณฑ์ อาจกำหนดในรูปร้อยละ สัดส่วนเวลา หรือมาตรฐานสากลอันใดอันหนึ่งก็ได้

ตัวอย่าง (มาตรฐาน)

- (1) ปรับความตึงสายพานเครื่องปรับอากาศรถยนต์ได้ถูกต้องในเวลา 5 นาที (เป็นการกำหนดว่าเวลาในการทำงานนี้ต้องไม่เกิน 5 นาที จึงจะผ่านหรือยอมรับได้)
- (2) ตั้งองศาไฟจุดระเบิดได้ถูกต้องในเวลา 15 นาที
- (3) ปรับระยะเช็ยหัวเทียนได้ถูกต้องตามพิภัด ± 0.05 มม.

4. เงื่อนไขในการแสดง

เงื่อนไข (Condition) หากจะดูง่าย ๆ อาจจะตรวจสอบจากคำถามที่ว่า ทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร หรือทำแคไหน (เงื่อนไขใช้ในการขยายความพฤติกรรม) เงื่อนไขเป็นตัวกำหนดของเขตเนื้อหา นำการจัดการเรียนการสอน

ตัวอย่าง (เงื่อนไข)

- (1) ตั้งองศาไฟจุดระเบิด โดยใช้ Timing Light โดยถูกต้องในเวลา 15 นาที (เป็นการระบุว่า การตั้งองศาไฟจุดระเบิดนี้ ใช้ Timing Light เป็นเครื่องมือ ซึ่งการสอนและการวัดผลก็จะต้องให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขนี้)
- (2) สเก็ตภาพจาก 3 ด้าน ระบบมุมที่หนึ่งของรูปทรงกระบอกตัดเฉียงที่กำหนดให้ ได้ถูกต้อง ไม่น้อยกว่า 80 %

5. ตัวอย่างวัตถุประสงค์ที่มีองค์ประกอบต่างๆ

1. บอกชื่อและหน้าที่ของส่วนประกอบสำคัญในระบบปรับอากาศรถยนต์ได้ถูกต้อง ไม่น้อยกว่า 5 ชื่อ

พฤติกรรม คือ บอกชื่อและหน้าที่ของส่วนประกอบสำคัญของระบบปรับอากาศได้

เงื่อนไข คือ ส่วนประกอบสำคัญที่ว่าเป็นส่วนประกอบของระบบแอร์ในรถยนต์

มาตรฐาน คือ บอกรหัสและหน้าที่ส่วนประกอบของระบบแอร์ได้ถูกต้องไม่น้อยกว่า 5 ชื่อ

ข้อสังเกต การแยกองค์ประกอบมิใช่เป็นการตัดข้อความออกเป็นส่วน ๆ แต่เป็นการอธิบายให้เห็นองค์ประกอบในแต่ละส่วนให้ครบถ้วน

2. ปะยางเรเดียแบบชั่วคราวได้เรียบร้อยภายในเวลา 15 นาที

พฤติกรรม คือ หลังจากการฝึกหัดแล้วจะต้องปะยางเรเดียได้เรียบร้อย

เงื่อนไข คือ การปะยางดังกล่าวเน้นที่การปะยางแบบชั่วคราวไม่ใช่การปะยางแบบถาวร

มาตรฐาน คือ ต้องทำเสร็จเรียบร้อยภายในเวลา 15 นาที เท่านั้น หากเกินจากนี้ถือว่าไม่ผ่าน

ข้อสังเกต ปะยางเรเดีย เป็นพฤติกรรม เพราะคำว่าปะยาง (ในที่นี้) เป็นกริยาแสดงพฤติกรรม
ปะยางเรเดีย เป็นการปะยางรถยนต์ ไม่ใช่จักรยาน หรือจักรยานยนต์

6. ความหมายของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

วัตถุประสงค์การสอนที่เน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจเรียกว่า “วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม” หมายถึง ข้อความซึ่งบ่งบอกพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว อันอาจเกิดจากการสอนหรือการเรียนรู้ด้วยสื่อใด ๆ ก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องสังเกตและวัดได้

7. หลักเกณฑ์การเขียนวัตถุประสงค์การสอน หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อย่าเขียนวัตถุประสงค์ข้อเดียวหลายเรื่องราว (Concept) วัตถุประสงค์ 1 ข้อให้มีพฤติกรรมและ เรื่องราวเดียวเท่านั้น

ตัวอย่าง “จำแนกข้อแตกต่างระหว่างหัวเทียนร้อนและหัวเทียนเย็น พร้อมทั้งเลือกใช้งานได้ อย่างถูกต้อง”

วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ข้อนี้มี 2 เรื่องราว คือ การจำแนกข้อแตกต่างของหัวเทียนและการเลือกใช้งาน ข้อเสียอยู่ที่ถ้าจำแนกได้แต่เลือกใช้ไม่ได้ จะผ่านวัตถุประสงค์หรือไม่ อันนี้เป็นปัญหา

การแก้ไข จึงควรแยกวัตถุประสงค์ดังกล่าวออกเป็น 2 ข้อ คือ (1) จำแนกข้อแตกต่างระหว่าง หัวเทียนร้อนและหัวเทียนเย็นได้ และ (2) บอกที่ใช้งานของหัวเทียนร้อนและ หัวเทียนเย็นได้อย่างถูกต้อง

2. ไม่เขียนประโยควัตถุประสงค์ในรูปแบบประโยคคำถาม เพราะอาจสับสนกับข้อสอบหรือข้อคำถามของข้อสอบชนิดอัตนัย

ตัวอย่าง “บอกได้ว่าส่วนประกอบของระบบหล่อเย็นมีชื่อและหน้าที่อย่างไรบ้าง”

วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ข้อนี้เขียนในรูปแบบข้อคำถามและองค์ประกอบยังไม่ชัดเจน
เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบหล่อเย็นที่ไหน บอกได้กี่ชื่อ เป็นต้น

การแก้ไข จึงควรเขียนวัตถุประสงค์ใหม่ในรูปประโยคบอกเล่าให้มีองค์ประกอบชัดเจนมากขึ้น
ยิ่งขึ้น เช่น บอกชื่อและหน้าที่ของส่วนประกอบสำคัญในระบบหล่อเย็นด้วยน้ำ
ในรถยนต์ได้อย่างน้อย 5 ชื่อ เป็นต้น

3. คำกริยาแสดงพฤติกรรม (Action Verb) ซึ่งใช้เขียนนำข้อความวัตถุประสงค์ จะต้องเป็น
คำกริยา ที่สามารถสังเกตและวัดผลได้เด่นชัด ต้องระวังคำกริยาบางคำที่สังเกตและวัดพฤติกรรมได้ยาก

ตัวอย่าง “จับหลักการการทำงานทุกระบบเบรก ABS ได้อย่างชัดเจน”

วิเคราะห์ วัตถุประสงค์ข้อนี้ดูก็น่าจะดีคือ ให้จับหลักการการทำงาน แต่อะไรคือพฤติกรรม
ที่จะวัดผลได้จะให้ผู้เรียนอธิบาย สรุปผล ยกตัวอย่าง หรืออะไรมีข้อสงสัยในการ
วัดผลทั้งมาตรฐานเองก็ยังมีข้อสงสัยอยู่เช่นกัน

การแก้ไข ควรเขียนประโยควัตถุประสงค์ใหม่ให้ชัดเจนถึงพฤติกรรมที่ต้องการ เช่น อธิบาย
หลักการทำงานของระบบเบรก ABS แบบ 4 Sensor ได้ เป็นต้น

7. ข้อคำนึงถึงในการเขียนวัตถุประสงค์การสอน หรือ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. ระบุพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องสามารถสังเกตและวัด
พฤติกรรมได้ (พฤติกรรมที่ชัดเจน หมายถึง อ่านแล้วเข้าใจว่าทำอะไรได้ เช่น อธิบายหลักการทำงานของระบบ
เบรก จำแนกข้อแตกต่างของยางรถยนต์ ไม่ใช่ อธิบาย จำแนก เพราะคำว่าอธิบาย จำแนกเป็นเพียงคำกริยา
แสดงพฤติกรรมเท่านั้น เป็นต้น)

2. ข้อความทั้งประโยควัตถุประสงค์การสอนต้องชัดเจนทุกคนอ่านแล้วแปลความได้ตรงกัน
ทันที

3. มีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ตามสมควรเพื่อความชัดเจน (บางวัตถุประสงค์อาจมี
องค์ประกอบไม่ ครบ แต่อ่านแล้วตีความได้ตรงกันก็ใช้ได้เช่น อาจมีพฤติกรรมอย่างเดียว มีพฤติกรรมกับ
เงื่อนไข หรือมีพฤติกรรมกับมาตรฐานเพียงสององค์ประกอบ ก็อ่านแล้วเข้าใจชัดเจนเช่นกัน เป็นต้น)

4. มีปริมาณหรือจำนวนข้อของวัตถุประสงค์การสอนครอบคลุมหัวข้อเรื่องที่จะสอนในครั้ง
นั้น ๆ

5. เหมาะสมกับระดับการศึกษา หรือเพียงพอที่จะใช้การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ทำงานได้
(หมายถึงมีการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาต่อหรือเพื่อใช้ทำงานต่อไปได้)

8. ตัวอย่างการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ชื่อรายวิชา	ฝึกฝีมือเบื้องต้น		
ชื่องาน	งานเลื่อยมือ		
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	ความรู้ที่จำเป็น	ทักษะ	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
ประกอบใบเลื่อย	1. ขั้นตอนการประกอบใบเลื่อย	1. การประกอบใบเลื่อย	1. บอกขั้นตอนในการประกอบใบเลื่อยเข้ากับโครงเลื่อยมือได้ถูกต้อง 2. อธิบายเทคนิคการตรวจสอบความตึงใบเลื่อยโดยใช้มือกดได้ 3. บอกข้อคำนึงถึงในการประกอบใบเลื่อยได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ข้อ 4. ประกอบใบเลื่อยมือเข้ากับโครงเลื่อยมือได้อย่างถูกต้อง 5. ตรวจสอบสภาพความตึงของใบเลื่อยโดยใช้มือกดได้ถูกต้อง
	2. เทคนิควิธีการตรวจสอบ	2. การตรวจสอบความตึง	
	3. ข้อควรระวังในการประกอบ		

9. สรุปทเรียน

1. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม คือ ข้อความซึ่งบ่งบอกพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนหลังจากจบการเรียนการสอนไปแล้ว พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องสามารถสังเกตและวัดผลได้
2. ส่วนประกอบที่สำคัญ ๆ ของวัตถุประสงค์การสอน (หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) ประกอบด้วย (1) Task or Behavior (2) Condition และ (3) Standard or Criteria
3. การเขียนวัตถุประสงค์อาจไม่ต้องกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างครบถ้วนก็ได้ หากเขียนแล้วทุกคนอ่านและตีความได้ตรงกันไปในทางเดียวกัน แต่ส่วนประกอบของวัตถุประสงค์ที่จะขาดเสียไม่ได้เลย คือ พฤติกรรมการแสดงออก
4. วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนจะชี้แนะหรือเป็นตัวกำหนดขอบเขตเนื้อหา วิธีสอน การวัดและประเมินผล ดังนั้น การเขียนวัตถุประสงค์มีข้อพึงระลึกถึงดังนี้

- (1) เริ่มต้นด้วยคำกริยาที่สามารถสังเกตและวัดผลได้ชัดเจน
- (2) ให้มีองค์ประกอบครบตามควรอ่านแล้วเข้าใจได้ตรงกัน
- (3) เขียนในรูปประโยคบอกเล่า
- (4) ในหนึ่งข้อของวัตถุประสงค์ให้มีเรื่องราวเดียวเท่านั้น
- (5) ในแต่ละหัวข้อเรื่องให้มีจำนวนวัตถุประสงค์ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

5. วัตถุประสงค์ซึ่งเขียนจากการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง หรือจากการวิเคราะห์งานให้เขียนวัตถุประสงค์ครอบคลุมทุก Knowledge และ Skills อีกทั้งดูระดับวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ว่าตรงกับระดับความรู้ และทักษะที่ได้วิเคราะห์ไว้หรือไม่